

Dr. Ceren KARAGÖZOĞLU

**İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMELERİNİN ÜLKE
DIŞINA UYGULANABİLİRLİĞİ ÇERÇEVESİNDE
DEVLETİN YETKİSİ VE SORUMLULUĞU**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	V
KISALTMALAR.....	XI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

I. ULUSLARARASI HUKUKTA YETKİ KAVRAMI.....	9
A. Devletin Ülkesel Yetkisi.....	13
B. Devletin Ülke Dışı Yetkisi.....	18
1. Ülke Dışı Kavramı.....	20
2. Ülke Dışı Yetki Kavramı.....	22
II. İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMELERİNDE ‘YETKİ’ KAVRAMI.....	24
A. İnsan Hakları Sözleşmelerinde ‘Yetki’ Hükmü.....	28
1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	30
2. Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi.....	37
3. Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi.....	52
4. İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muameleye ve Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi.....	55
5. Diğer Sözleşmeler.....	62
B. İnsan Hakları Sözleşmelerinin Yorumlanması.....	67
1. Genel Yorum Kuralı.....	70
2. Tamamlayıcı Yorum Araçları.....	89
3. İki veya Daha Fazla Dilde Tevsik Edilmiş Andlaşmaların Yorumu.....	91
III. ULUSLARARASI HUKUKTA ‘SORUMLULUK’ KAVRAMI.....	92

İKİNCİ BÖLÜM
İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMELERİNİN ÜLKE
DIŞINA UYGULANABİLİRLİĞİ

I. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ UYGULAMASI	101
A. Birey Üzerinde Uygulanan Denetim ve Otoriteyi Ölçüt Alan Yaklaşım	102
1. Büyükelçilik ve Konsolosluk Binaları.....	103
2. Gemi ve Hava Araçları.....	107
B. Belirli Bölge Üzerinde Uygulanan Denetim ve Otoriteyi Ölçüt Alan Yaklaşım	114
1. Kuzey Kıbrıs.....	117
2. Transdinyester Bölgesi	137
3. Dağlık Karabağ Bölgesi	156
4. Kırım.....	168
5. Abhazya ve Güney Osetya Bölgeleri	177
C. Askeri Operasyonlar.....	191
1. Çok Uluslu Askeri Operasyonlar	193
a. Yugoslavya Federal Cumhuriyeti	194
b. Irak.....	214
c. Afganistan	232
2. Münferit Askeri Eylemler	238
3. Hapishane/Gözaltı Merkezleri.....	245
D. Non-Refoulement İlkesi	248
II. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI KOMİTESİ UYGULAMASI..	254
A. Genel Yorum	256
B. Bireysel Başvurular	261
1. Başvurucunun Taraf Devletin Ülkesi Dışında Bulunması	262
2. Devletin Ülkesi Dışında Gerçekleştirdiği Tasarruflar.....	267
C. Devlet Raporları ve İnsan Hakları Komitesi Sonuç Gözlemleri..	275
1. İsrail.....	277

2. Amerika Birleşik Devletleri.....	279
3. Kıbrıs Cumhuriyeti.....	283
4. Moldova Cumhuriyeti.....	286
5. Bosna Hersek ve Hırvatistan'da Yaşanan Silahlı Çatışmalar Sırasında Sözleşme'nin Uygulanmasına İlişkin Devlet Raporları ve İnsan Hakları Komitesi Sonuç Gözlemleri.....	287
6. Uluslararası Örgütlerin Dahil Olduğu Askeri Operasyonlar Sırasında Sözleşme'nin Uygulanmasına İlişkin Devlet Raporları ve İnsan Hakları Komitesi Sonuç Gözlemleri.....	289
D. Non-Refoulement İlkesi.....	290
III. AMERİKAN İNSAN HAKLARI SİSTEMİ DENETİM MEKANİZMALARI UYGULAMASI.....	293
A. Devlet Raporları.....	297
B. Bireysel/Devletlerarası Başvurular ve Danışma Görüşleri.....	297
1. Hapishane/Gözaltı Merkezleri.....	298
2. Askeri Operasyonlar.....	310
3. Sınır Aşan Çevresel Zararlar.....	316
C. Non-Refoulement İlkesi.....	319
IV. İŞKENCEYE KARŞI KOMİTE UYGULAMASI.....	321
A. İşkenceye Karşı Komite Genel Yorumları.....	323
B. Devlet Raporları.....	328
1. Birleşik Krallık.....	328
2. Amerika Birleşik Devletleri.....	332
3. Türkiye Cumhuriyeti.....	335
4. Moldova Cumhuriyeti ve Gürcistan.....	336

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMELERİNİN ÜLKE
DIŞINDA UYGULANABİLİRLİĞİ KAPSAMINDA
DEVLETİN YETKİSİ VE SORUMLULUĞU
İlişkisi

I. LEX SPECIALIS İLKESİ	341
II. İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMELERİ VE DEVLETİN SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN ULUSLARARASI HUKUK KURALLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ	344
A. Taslak Maddeler'in 55. Maddesi	345
B. İnsan Hakları Sözleşmelerinin Karakteristik Özellikleri Üzerinden Yapılan Değerlendirme	347
C. Devleti Yetkisi ve Sorumluluğunun Tespitinde Hukuka Aykırı Eylem veya İhmalin Devlete Atfedilmesine İlişkin Kuralların Rolü	351
III. İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMELERİ VE İNSANCIL HUKUK KURALLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	372
A. İnsancıl Hukuk Sözleşmelerinde Yetki Hükmü	382
B. İnsan Hakları Hukuku-İnsancıl Hukuk İlişkisi ve Lex Specialis İlkesi	387
1. Uluslararası Adalet Divanı'nın Yaklaşımı.....	392
2. İnsan Hakları Hukuku Denetim Mekanizmalarının Yaklaşımı	400
a. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi.....	401
b. İnsan Hakları Komitesi.....	413
c. Amerikan İnsan Hakları Sistemi Denetim Mekanizmaları	417
SONUÇ	427
KAYNAKÇA.....	435